

**DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
BOSNE I HERCEGOVINE****711**

Temeljem članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02, 102/09 i 72/17), te članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09 i 25/18), generalni ravnatelj Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

**PRAVILNIK
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O
AERODROMIMA**

Članak 1.

U Pravilniku o aerodromima ("Službeni glasnik BiH", broj 09/11 i 101/15) u članku 2. stavak (1) iza točke 103) dodaje se točka 104) koja glasi:

"104) **Stanje površine poletno-sletne staze** (Runway surface condition(s)) - Opis stanja na površini poletno-sletne staze, korištenjem izvješća o stanju poletno-sletne staze, kojim se uspostavlja osnova za određivanje koda stanja poletno-sletne staze, a u svrhu određivanja performansi zrakoplova.

- a) **Suha poletno-sletna staza** (dry runway) - Poletno-sletna staza smatra se suhom ako na njenoj površini nema vidljive vlage i ako nije kontaminirana na području koje je namijenjeno za korištenje;
- b) **Mokra poletno-sletna staza** (wet runway) - Površina poletno-sletne staze prekrivena je bilo kakvom vidljivom vlagom ili vodom dubine do i uključujući 3 mm unutar područja koje je namijenjeno za korištenje;
- c) **Klizava mokra poletno-sletna staza** (slippery wet runway) - Mokra poletno-sletna staza na kojoj je utvrđeno da su karakteristike površinskog trenja značajnog dijela poletno-sletne staze pogoršane;
- d) **Kontaminirana poletno-sletna staza** (contaminated runway) - Za poletno-sletnu stazu se smatra da je kontaminirana kada je značajan dio površine poletno-sletne staze (bilo u izoliranim područjima ili ne), unutar duljine i širine koja je namijenjena za korištenje, kontaminiran jednim ili više kontaminata navedenih u opisima stanja površine poletno-sletne staze;
- e) **Vrsta kontaminata na površini poletno-sletne staze** - Neki od sljedećih kontaminata se može naći na površini poletno-sletne staze:
 - 1) **Zbijeni snijeg** (compacted snow) - Snijeg koji je zbijen u čvrstu masu tako da će karakteristike guma zrakoplova po površini poletno-sletne staze, pri radnim pritiscima i opterećenjima, biti bez značajnih daljih zbijanja ili stvaranja kolotruga na površini;
 - 2) **Suh snijeg** (dry snow) - Snijeg od kojeg se ne može lako napraviti grudva (snowball);

- 3) **Mraz** (frost) - Mraz se sastoji od kristala leda stvorenih od vlage u zraku na površini čija je temperatura ispod ledišta. Mraz se razlikuje od leda po tome što kristali mraza naovisno rastu i zato imaju zrnastiju teksturu;
- 4) **Led** (ice) - Voda koja se smrzla ili zbijeni snijeg koji je prešao u led, u hladnim i suhim vremenskim uvjetima;
- 5) **Bljuzgavica** (slush) - Snijeg koji je toliko zasićen vodom da će pod prstima ruke voda iz takvog snijega curiti (drenirati) ili će prskati ako se na takav snijeg nagazi silom;
- 6) **Stajaća voda** (standing water) - Voda dubine veće od 3 mm;
- 7) **Mokri led** (wet ice) - Led s vodom na sebi ili led koji se topi;
- 8) **Mokri snijeg** (wet snow) - Snijeg koji sadrži dovoljno vode da, ako se stisne rukom, može formirati čvrstu grudvu snijega, ali voda se neće istisnuti iz takve grudve."

Članak 2.

- (1) U članku 18. stavak (4) mijenja se i glasi:
- "(4) Pregled operativnih površina (movement area) mora se uraditi svaki dan, i to:
 - a) najmanje jednom dnevno na aerodromima sa poletno-sletnom stazom kodnog broja 1 i 2, odnosno, najmanje dva puta dnevno na aerodromima sa poletno-sletnom stazom kodnog broja 3 i 4;
 - b) dodatni pregledi dodatno za stavak pod a) kad god se stanje na površini PSS-a promijenilo zbog meteoroloških uvjeta."
- (2) U članku 18. stavak (5) mijenja se i glasi:
- "(5) Operator aerodroma mora osigurati da sve osoblje koje provodi pregled stanja operativnih površina, te izrađuje izvješća o obavljenom pregledu u vidu "Runway Condition Coda", bude stručno osposobljeno za te poslove, uključujući i sljedeće oblasti:
 - a) Poznavanje aerodroma (oznake, znakovi, svjetla),
 - b) Aerodromski priručnik,
 - c) Plan postupanja u slučaju vanrednog događaja,
 - d) NOTAM procedure,
 - e) Vožnja po operativnoj površini,
 - f) Postupci radio-komunikacije,
 - g) Postupci pregledavanja operativnih površina aerodroma i
 - h) Postupci izvješćivanja rezultata pregleda."
- (3) U članku 18. u stavku (7) stavak a) mijenja se i glasi: "a) provesti dodatnu procjenu stanja poletno-sletne staze"
- (4) U članku 18. dodaje se novi stavak (10) koji glasi:

"(10) Voda na poletno-sletnoj stazi - uvijek kada se na poletno-sletnoj stazi ili na jednom od njenih dijelova nalazi voda, operator aerodroma je obavezan dati opis stanja površine poletno-sletne staze, korištenjem sljedećih izraza:

MOKRO (WET) - Površina poletno-sletne staze je natopljena vodom, ali nema stajaće vode (opis prema ICAO Aneksu 14 iz 2018) ili druga opcija prema ICAO Cir 355 iz 2019, koji **MOKRO (WET)** definira kao "Površina poletno-sletne staze prekrivena je bilo kakvom vidljivom vlagom ili vodom do dubine od 3 mm".

STAJAĆA VODA (STANDING WATER) - Poletno-sletna staza na kojoj je više od 25% površine staze (uzimajući u obzir duljinu i širinu staze koja se koristi) prekriveno vodom dubine veće od 3 mm.

Informacija da je dio ili cijela poletno-sletna staza mokra, operator aerodroma AIS-u o tome dostavlja informaciju uz

napomenu da je poletno-sletna staza, ili njen dio, moguće klizava kada je mokra ("may be slippery when wet")."

(5) U članku 18. dodaje se novi stavak (11) koji glasi:

"(11) Snijeg, bljuzgavica, led ili mraz na poletno-sletnoj stazi:

- a) Uvijek kada se na dijelu ili cijeloj poletno-sletnoj stazi nalazi neka vrsta kontaminata: snijeg, bljuzgavica, mraz ili led, operator aerodroma mora uraditi provjeru stanja površine staze i o tome izvješćivati.
- b) Uvijek kada se na poletno-sletnoj stazi pojavi neka vrsta kontaminata: snijeg, bljuzgavica, mraz ili led, operator aerodroma za svaku trećinu poletno-sletne staze zasebno procjenjuje vrstu kontaminata, njegovu rasprostranjenost i debljinu sloja na površini poletno-sletne staze, te je obavezan da dostavi informaciju koristeći izraze iz sljedeće tablice:"

Opis pojave	Izraz za označavanje pojave
Suhi snijeg	Dry Snow
Mokri snijeg	Wet Snow
Zbijeni snijeg	Compacted Snow
Mokri zbijeni snijeg	Wet Compacted Snow
Bljuzgavica	Slush
Led	Ice
Mokri Led	Wet Ice
Mraz	Frost
Suhi snijeg na ledu	Dry Snow on Ice
Mokri snijeg na ledu	Wet Snow on Ice
Hemijska sredstva na površini kolovoznog zastora	Chemically Treated
Pijesak na površini kolovoznog zastora	Sanded

(6) U članku 18. dodaje se novi stavak (12) koji glasi:

"(12) Stanje površine poletno-sletne staze i uporaba izvješća o stanju staze:

- a) Stanje površine poletno-sletne staze mora se procijeniti i izvješćivati putem tzv. "koda stanja poletno-sletne staze" (runway condition code) ili skraćeno RWYCC i njegovog opisa koristeći sljedeće pojmove:

Zbijeni (kompaktni) snijeg	COMPACTED SNOW
Suho	DRY
Suhi snijeg	DRY SNOW
Suhi snijeg iznad zbijenog snijega	DRY SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW
Suhi snijeg iznad leda	DRY SNOW ON TOP OF ICE
Mraz	FROST
Led	ICE
Bljuzgavica	SLUSH
Stajaća voda	STANDING WATER
Voda iznad zbijenog snijega	WATER ON TOP OF COMPACTED SNOW
Mokro	WET
Mokri led	WET ICE
Mokri snijeg	WET SNOW
Mokri snijeg iznad zbijenog snijega	WET SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW
Mokri snijeg iznad leda	WET SNOW ON TOP OF ICE

- b) Uvijek kada je poletno-sletna staza kontaminirana, mora se uraditi procjena i izvješćivanje o debljini i pokrivenosti svake trećine poletno-sletne staze."

Članak 3.

U Prilogu A Zabilješka kao dopuna Pravilniku o aerodromima dodaje se točka 6.10 koja glasi:

"6.10. Od 4 NOV 2021 treba da važe sljedeći zahtjevi:

- a) Izvješće o stanju poletno-sletne staze (RCR - Runway condition report), za izvješćivanje o stanju površine poletno-sletne staze (reporting runway surface condition).
- b) Na globalnoj razini, operativne površine (movement areas) izložene su mnoštvu klimatskih uvjeta i posljedično značajnoj razlici u njihovom stanju koje treba prijaviti. Izvješće o stanju poletno-sletne staze (RCR) opisuje osnovnu metodologiju primjenjivu za

- sve ove klimatske promjene i strukturiran je na takav način da ih države mogu prilagoditi klimatskim uvjetima primjenjivim za tu državu ili regiju.
- c) Koncept izvješćivanja o stanju poletno-sletne staze RCR-a zasniva se na:
- 1) Dogovorenom skupu kriterija koji se koriste na dosljedan način za procjenu stanja površine poletno-sletne staze, certificiranje zrakoplova i proračun operativnih performansi zrakoplova;
 - 2) Jedinствeni kod stanja poletno-sletne staze (Runway Condition Code - RWYCC), koji povezuje dogovoreni skup kriterija sa tablicom performansi slijetanja i polijetanja zrakoplova, i povezan je sa stanjem kočenja, a koji su posade zrakoplova prijavile;
 - 3) Izvješćivanje o vrsti i dubini kontaminata koji su bitni za performanse zrakoplova pri polijetanju;
 - 4) Standardizirana zajednička terminologija i frazeologija za opis stanja površine poletno-sletne staze koju može da koristi osoblje aerodromskog operatora, kontrolori zračnog prometa, zrakoplovne kompanije i letачke posade;
 - 5) Globalno usklađene (harmonizovane) procedure za uspostavu koda stanja poletno-sletne staze - RWYCC, sa ugrađenom fleksibilnošću, kako bi se omogućile lokalne varijacije koje odgovaraju specifičnim vremenskim prilikama, infrastrukturi i drugim određenim uvjetima.
- d) Ove usklađene procedure ogledaju se u matrici za procjenu stanja poletno-sletne staze (Runway condition assessment matrix - RCAM) koja je u uzajamnoj vezi sa kodom stanja poletno-sletne staze (Runway Condition Code - RWYCC), odnosno dogovoreni skup kriterija i kočenja zrakoplova koje letачka posada treba očekivati za svaku vrijednost koda stanja poletno-sletne staze (Runway Condition Code - RWYCC-a).
- e) Procedure koje se odnose na uporabu Runway condition assessment matrix - RCAM-a date su u ICAO dokumentu PANS - Aerodromi (Doc 9981).
- f) Prepoznato je da su informacije koje pruža osoblje aerodroma za procjenu i izvješćivanje o stanju površine poletno-sletne staze presudne za učinkovitost izvješća o stanju poletno-sletne staze. Pogrešno prijavljeno stanje poletno-sletne staze ne bi trebalo dovesti do nesreće ili incidenta. Operativne margine (granice) trebale bi pokriti razumnu grešku u procjeni, uključujući neprijavljene promjene stanja poletno-sletne staze. Ali, pogrešno prijavljeno stanje poletno-sletne staze može značiti da margine više nisu dostupne za pokrivanje ostalih operativnih odstupanja (poput neočekivanog leđnog vjetrova, visokog i brzog prilaza iznad praga ili sl.).
- g) To dodatno pojačava potrebu za pružanjem procijenjenih informacija u odgovarajućem formatu za distribuciju, što zahtijeva uvid u ograničenja postavljena sintaksom za distribuciju. To zauzvrat ograničava formulaciju primjedbi u običnom tekstu koje se mogu dati.
- h) Važno je pridržavati se standardnih procedura prilikom pružanja procijenjenih podataka o uvjetima na površini poletno-sletne staze kako bi se omogućilo da sigurnost ne bude ugrožena kada zrakoplovi koriste mokre ili kontaminirane poletno-sletne staze. Osoblje bi trebalo biti obučeno za odgovarajuća područja i provjerene njihove kompetencije na način koji zahtijeva država kako bi se osigurala pouzdanost njihovih procjena.
- i) Program obuke može uključivati početnu obuku i periodičnu obnovu obuke u sljedećim područjima:
- 1) upoznavanje aerodroma, uključujući aerodromske oznake, znakove i osvjetljenje;
 - 2) aerodromski postupci, kako je opisano u aerodromskom priručniku;
 - 3) aerodromski plan za izvanredne situacije;
 - 4) procedura izrade NOTAM-a;
 - 5) dovršavanje/pokretanje postupaka za RCR;
 - 6) pravila vožnje na aerodromu;
 - 7) postupci kontrole zračnog prometa na operativnim površinama;
 - 8) procedure rada radio-veze;
 - 9) frazeologija korištena u komunikaciji na aerodromu, uključujući ICAO avijacijsku abecedu;
 - 10) procedure i tehnike pregleda aerodroma;
 - 11) vrste kontaminata poletno-sletnih staza i izvješćivanje;
 - 12) procjena i izvješćivanje o karakteristikama kočenja površine poletno-sletne staze;
 - 13) uporaba uređaja za mjerenje koeficijenta kočenja poletno-sletne staze;
 - 14) kalibracija i održavanje uređaja za mjerenje kočenja poletno-sletne staze;
 - 15) svijest o neizvjesnostima u vezi sa točkama 12) i 13); i
 - 16) procedure u uvjetima smanjene vidljivosti.

Članak 4.

Ovaj pravilnik primjenjivat će se sa ciljem obveze pripreme i uvježbavanja rada aerodromskog operatora od srpnja 2021. godine, odnosno osmoga dana od objave u "Službenom glasniku BiH", dok će se cjelokupno primjenjivati od 4.11.2021. godine.

Članak 5.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-07-2-436-1/21
19. srpnja 2021. godine
Banja Luka

Generalni ravnatelj
Čedomir Šušnjar, v. r.